

Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne

Ćwiczenia 13:

Powództwo przeciwegzekucyjne

mgr Adrian Borys
Instytut Prawa Cywilnego
Zakład Postępowania Cywilnego
adrian.borys@uwr.edu.pl

Powództwo przeciwegzekucyjne

Charakter prawny powództw przeciwegzekucyjnych

powództwa przeciwegzekucyjne są środkami merytorycznej obrony dłużnika albo osób trzecich przeciwko egzekucji. Przez obronę merytoryczną należy rozumieć zwalczanie zasadności lub dopuszczalności egzekucji, a nie obronę formalną, która zmierza jedynie do zapewnienia przebiegu egzekucji zgodnego z prawem (zob. uchw. SN z 14.10.1993 r., III CZP 141/93, OSNC 1994, Nr 5, poz. 102).

W postępowaniu egzekucyjnym obowiązuje wyrażona w art. 804 KPC zasada, zgodnie z którą organ egzekucyjny nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym. Zakaz wynikający z powyższego przepisu obowiązuje również sąd egzekucyjny, dla którego istnienie i zakres nadającego się do egzekucji roszczenia oraz zasięg obowiązku prawnego dłużnika są wiążąco stwierdzone urzędowym dokumentem w postaci tytułu egzekucyjnego (post. SN z 24.8.1973 r., II PZ 34/73, Legalis).

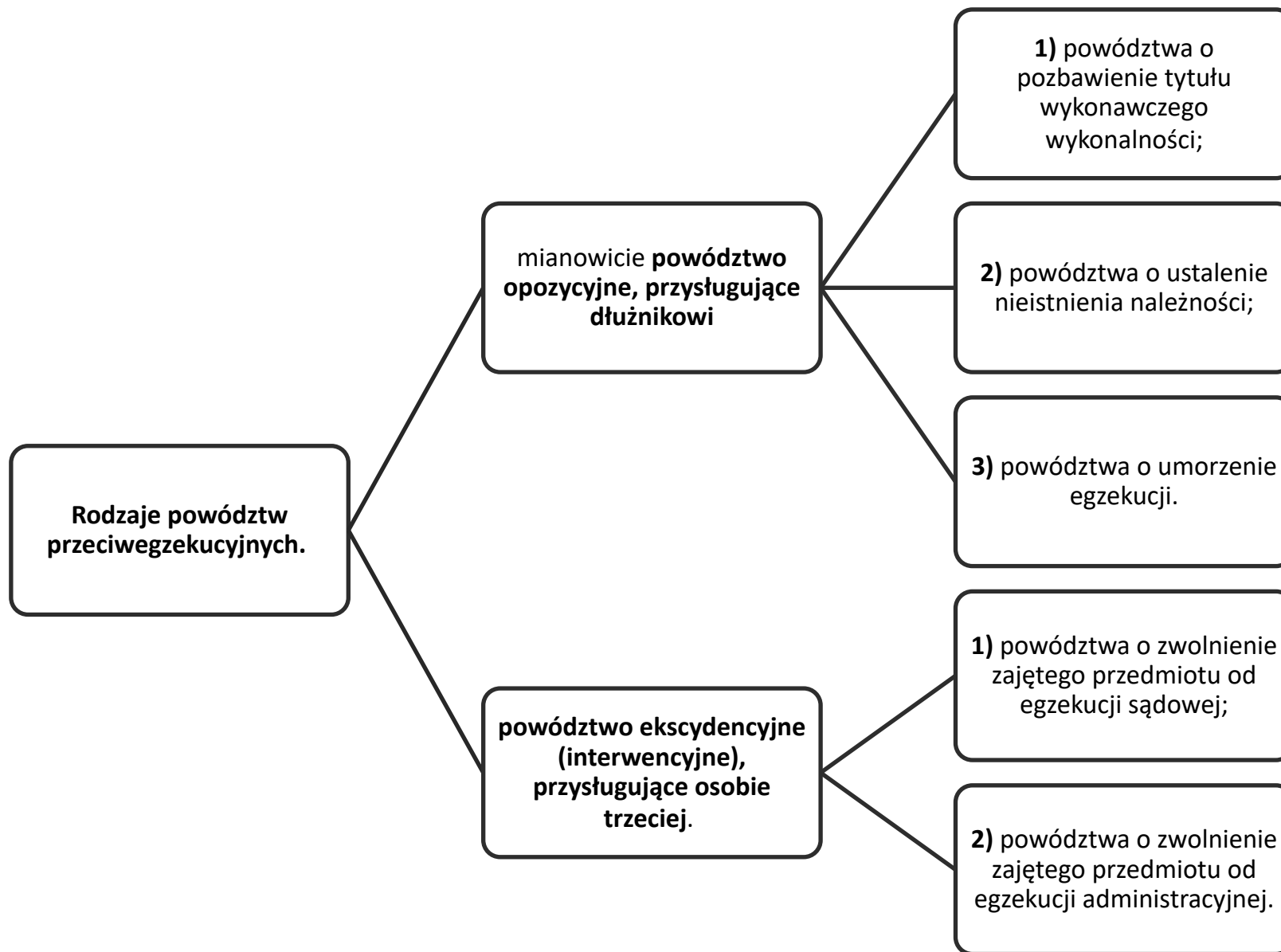

Sprawy obejmujące powództwa przeciwegzekucyjne nie należą do spraw egzekucyjnych, rozumianych jako rodzaj spraw cywilnych związanych ze stadium wykonawczym postępowania cywilnego.

Są to powództwa o ukształtowanie prawa, toczące się według przepisów o postępowaniu procesowym, które mimo pewnych odrębności, prowadzone jest według zasad ogólnych. Nie ma znaczenia, usytuowanie tych powództw w części trzeciej KPC. Wskazuje to jedynie na ich związek z tytułem wykonawczym.

powództwo opozycyjne

Charakter powództwa opozycyjnego.

powództwo z art. 840 KPC jest zaliczane do powództw o ukształtowanie prawa

(zob. wyr. SN z 10.11.2000 r., IV CKN 156/00, Legalis; E. Wengerek, Przeciwegzekucyjne powództwa, s. 35).

Powództwo o ukształtowanie prawa zmierza do stworzenia nowego stanu bądź zmiany już istniejącego stanu prawnego, a wyrok uwzględniający to powództwo nie jest wykonalny w drodze egzekucji

(zob. E. Wengerek, Przeciwegzekucyjne powództwa, s. 35 i n.).

**Istota
powództwa
opozycyjnego**

Celem powództwa opozycyjnego (art. 840 KPC) jest pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego i tym samym uniemożliwienie przeprowadzenia jakiegokolwiek rodzaju egzekucji sądowej na podstawie określonego tytułu wykonawczego z powodów wymienionych w podstawach określonych w art. 840 KPC (zob. *E. Wengerek*, *Przeciwegzekucyjne powództwa*, s. 20).

Dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli:

1) przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście;

2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie **wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, **dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia;****

3) małżonek, przeciwko któremu sąd nadał klauzulę wykonalności na podstawie art. 787 KPC, wykaże, że **egzekwowane świadczenie wierzycielowi nie należy się, przy czym małżonkowi temu przysługują zarzuty nie tylko z własnego prawa, lecz także zarzuty, których jego małżonek wcześniej nie mógł podnieść.**

**Zakaz
ponownego
merytorycznego
rozpoznania
sprawy.**

Powództwo opozycyjne przewidziane w art. 840 KPC nie prowadzi do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. W związku z tym nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia w oparciu o ten przepis (wyr. SN z 12.12.1972 r., II PR 372/72, Legalis).

Przesłanką materialnoprawną powództwa jest istnienie tytułu wykonawczego, a więc istnienie klauzuli wykonalności nadanej tytułowi egzekucyjnemu. Jeżeli tytuł wykonawczy nie istnieje, to powództwo jest bezprzedmiotowe

(zob. np. wyr. SN z 28.1.2010 r., I CSK 211/09, Legalis; E. Wengerek, Przeciwegzekucyjne powództwa, s. 19).

Do chwili pełnego zaspokojenia w drodze egzekucji należności wynikających z tytułu egzekucyjnego wierzyciel zachowuje interes w pozbawieniu wykonalności tytułu wykonawczego → do czasu pełnego zaspokojenia wierzyciela dłużnik uprawniony jest do wytoczenia powództwa opozycyjnego
(zob. E. Wengerek, Przeciwegzekucyjne powództwa, s. 19)

Jeżeli tytuł wykonawczy nie istnieje, to powództwo jest bezprzedmiotowe

Wszczęcie, jak i prowadzenie egzekucji nie stanowią koniecznej przesłanki powództwa z art. 840 KPC
(zob. E. Wengerek, Przeciwegzekucyjne powództwa, s. 20).

Dopuszczalne jest wytoczenie powództwa z art. 840 KPC po zakończeniu postępowania egzekucyjnego. Powództwo nie może jednak zostać uwzględnione po wyegzekwowaniu należności w całości, co oznacza utratę prawa wytoczenia powództwa z chwilą wyegzekwowania przez wierzyciela całości świadczenia objętego tytułem wykonawczym (
zob. np. wyr. SN: z 17.11.1988 r., I CR 255/88, Legalis i z 12.2.2015 r., IV CSK 272/14, Legalis)

Nadanie klauzuli wykonalności

Wszczęcie postępowania egzekucyjnego

zakończeni/
umorzenie postępowania egzekucyjnego

Wyegzekwowanie przez wierzyciela świadczenia objętego tytułem wykonawczym nie zamyka jednak powodowi możliwości dochodzenia swych uprawnień w innym postępowaniu (zob. wyr. SN z 20.1.1978 r., III CRN 310/77, Legalis). Przyjmuje się, że w przypadku, gdy tytuł wykonawczy został wykonany, dłużnik może domagać się zwrotu wyegzekwowanego świadczenia i ewentualnie naprawienia wyrządzonej szkody. Jeżeli nastąpiło to w toku postępowania, to powód może zmienić odpowiednio powództwo

(zob. E. Wengerek, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, s. 287).

Natomiast odmiennie przedstawia się sytuacja, gdy wierzyciel zostaje zaspokojony poza postępowaniem egzekucyjnym, w drodze dobrowolnego spełnienia świadczenia przez dłużnika. W takich wypadkach nie gaśnie wykonalność tytułu wykonawczego i istnieje potencjalna możliwość jego wykonania (wszczęcia postępowania egzekucyjnego). Żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności jest zatem dopuszczalne, a podstawę takiego żądania stanowi nastąpienie po powstaniu tytułu egzekucyjnego zdarzenia, wskutek którego zobowiązanie, w całości lub w części, wygasło (art. 840 § 1 pkt 2 KPC). Takim zdarzeniem jest niewątpliwie spełnienie świadczenia przez dłużnika

(zob. uzasadnienie wyr. SN z 4.11.2005 r., V CK 296/05, Legalis).

Legitymacja czynna. Legitymacja czynna do wytoczenia powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności przysługuje dłużnikowi wymienionemu w tytule, co wynika wprost z art. 840 § 1 KPC. Legitymacja czynna przysługuje również małżonkowi dłużnika wskazanego w klauzuli wykonalności wydanego przeciwko niemu na podstawie art. 787 KPC (art. 840 § 1 pkt 3 KPC).

Legitymacja bierna. Legitymowanym biernie w powództwie z art. 840 § 1 KPC jest wierzyciel wymieniony w tytule wykonawczym. Przy wielości wierzycieli, którym wspólnie przysługują uprawnienia wynikające z tytułu wykonawczego, powinno być ono wytoczone łącznie przeciwko wszystkim tym wierzycielom. Zachodzi wtedy wypadek współuczestnictwa koniecznego po stronie pozwanej (zob. wyr. SN z 26.7.1972 r., III CRN 157/72, Legalis).

Pozew o pozbawienie lub ograniczenie tytułu wykonawczego wykonalności powinien spełniać warunki przewidziane dla pozwu (art. 187 KPC).

Powód ma obowiązek określić, czy wnosi o pozbawienie, czy też o ograniczenie wykonalności tytułu wykonawczego, przy czym powinien podać, czy żąda pozbawienia wykonalności albo ograniczenia jego wykonalności – w całości, czy też w części, a jeżeli tak, to w jakiej. Może bowiem wnosić o częściowe pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, gdy np. powód twierdzi, że zobowiązanie wygasło w zakresie części świadczenia. Żądanie ograniczenia wykonalności będzie dotyczyło modyfikacji wykonalności, np. przez przesunięcie w czasie terminu spełniania świadczenia w przypadku zawarcia po powstaniu tytułu wykonawczego pomiędzy stronami ugody zmieniającej termin płatności.

Żądanie pozwu w przypadku powództwa z art. 840 § 1 KPC powinno dokładnie określać tytuł wykonawczy, a więc tytuł egzekucyjny oraz klauzulę wykonalności. Wskazanie tytułu egzekucyjnego polega na określeniu jego rodzaju (np. prawomocny wyrok, akt notarialny) oraz na określeniu innych jego cech pozwalających na jego identyfikację (np. data wystawienia, oznaczenie wystawcy – sąd okręgowy w..., numer repertorium). Określenie klauzuli wykonalności polega na określeniu podmiotu, który ją wystawił (np. sąd rejonowy w ...), daty jej wydania oraz ewentualnie sygnatury akt sprawy, jeżeli nadana został pod odrębną sygnaturą.

W zakresie uzasadnienia żądania dłużnik musi przytoczyć okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie pozwu. Stanowią one podstawę faktyczną żądania. Dłużnik bowiem nie może ograniczyć się do zgłoszenia żądania pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, ale musi również wskazać okoliczności faktyczne uzasadniające to żądanie w granicach podstaw z art. 840 § 1 pkt 1–3 KPC

Pozew z art. 840 KPC może zawierać również inne wnioski lub żądania, np. wniosek o zabezpieczenie powództwa lub wnioski służące przygotowaniu rozprawy (zob. art. 187 § 2 KPC).

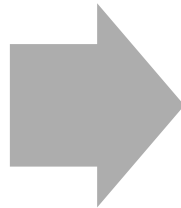
Pozew wzajemny. W postępowaniu z powództwa z art. 840 § 1 KPC pozwany (a więc wierzyciel) nie może wnieść powództwa wzajemnego, gdyż nie może on przeciwstawić żadnego roszczenia wzajemnego do tego roszczenia (zob. *E. Wengerek*, *Przeciwegzekucyjne powództwa*, s. 134).

Niedopuszczalność ugody. W postępowaniu wywołanym powództwem z art. 840 § 1 KPC strony nie mogą zlikwidować sporu w ten sposób, że ugodowo pozbawią wykonalności tytuł wykonawczy; taka ugoda byłaby bezskuteczna, gdyż tylko sąd może wydać orzeczenie w tym zakresie (zob. *E. Wengerek*, *Przeciwegzekucyjne powództwa*, s. 137).

powództwo ekscydencyjne (interwencyjne)

Charakter prawny powództwa interwencyjnego

Powództwo o zwolnienie od egzekucji uregulowane w art. 841 KPC, zwane powództwem ekscydencyjnym lub interwencyjnym, stanowi środek obrony o charakterze merytorycznym, przysługujący w sytuacji, gdy prawa podmiotowe osoby trzeciej zostały naruszone w wyniku prowadzonej egzekucji. Powództwo z art. 841 KPC zaliczane jest do powództw o ukształtowanie prawa, gdyż zmierza do stworzenia nowego stanu prawnego

Istota powództwa interwencyjnego

W ramach powództwa interwencyjnego osoba trzecia wnosi o zwolnienie od egzekucji, które to zwolnienie sprowadza się do ustanowienia przez sąd zakazu prowadzenia konkretnej egzekucji do przedmiotu, którego powód wyłączenie uzyskał, oraz uchylenie skutków procesowych zajęcia. Powództwem tym nie zwalcza się tytułu wykonawczego, ale jedynie **sprzeciwia się prowadzeniu egzekucji z konkretnego przedmiotu.**

powództwo przysługuje w sytuacji, gdy prawa osoby trzeciej zostały naruszone czynnościami egzekucyjnymi, które zostały podjęte zgodnie z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym. W sytuacji gdy prawa osoby trzeciej zostały naruszone czynnościami egzekucyjnymi, które zostały dokonane niezgodnie z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym, przysługuje skarga na czynności komornika

Pierwszeństwo środków ochrony procesowej. W uchw. z 7.2.1968 r. (III CZP 89/67, OSNCP 1969, Nr 1, poz. 2) SN podniósł, że nielogiczne byłoby żądanie od sądu zwolnienia przedmiotu od egzekucji, jeżeli ta egzekucja, jako niedopuszczalna, podlega umorzeniu. Wyrok uwzględniający takie żądanie zawierałby sprzeczność, gdyż zwalniałby przedmiot od czynności egzekucyjnej, która nie powinna mieć miejsca i, jako niedopuszczalna, uzasadnia umorzenie postępowania egzekucyjnego. Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyr. z 27.10.2016 r. (I ACa 273/16, Legalis) uzupełnił powyższy wywód o stwierdzenie, że jeżeli skierowanie egzekucji do jakiegoś przedmiotu stanowi uchybienie procesowe, to pierwszeństwo mają zawsze środki ochrony procesowej, choćby nawet przedmiot rzeczywiście nie stanowił własności dłużnika.

Czasowe granice wytoczenia powództwa interwencyjnego.

Powództwo interwencyjne może zostać wytoczone dopiero po wszczęciu postępowania egzekucyjnego i dokonaniu zajęcia.

Powództwo ekscydencyjne, o jakim mowa w art. 841 i 842 KPC, można wnieść tylko wtedy, gdy wszczęte zostało postępowanie egzekucyjne i to postępowanie trwa. Po zakończeniu postępowania egzekucyjnego, a więc po wyegzekwowaniu zajętej wierzytelności, rzeczy czy innego prawa, powództwo staje się bezprzedmiotowe.
(wyr. SN z 27.10.2016 r. V CSK 48/16, Legalis)

Nie można zwolnić spod egzekucji rzeczy czy prawa, które zostało już przeniesione na wierzyciela. W takiej sytuacji osobie trzeciej, która rości sobie do nich prawo, przysługuje inne roszczenie. Niemożliwość wytoczenia powództwa z art. 841 KPC na skutek zakończenia postępowania egzekucyjnego otwiera drogę do rozważenia ewentualności domagania się przez osobę trzecią, której prawa zostały naruszone, wydania przedmiotu zaspokojenia, jego równowartości lub odszkodowania
(wyr. SN z 18.2.2004 r., V CK 233/03, Legalis).

Termin do wytoczenia powództwa interwencyjnego

Powództwo interwencyjne można wnieść w terminie miesiąca od dnia dowiedzenia się o naruszeniu prawa, chyba że inny termin jest przewidziany w przepisach odrębnych.

W uchw. z 17.7.2007 r. (III CZP 57/07, OSNC 2008, Nr 9, poz. 97) SN stwierdził, że miesięczny termin do wytoczenia powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji jest terminem prawa materialnego, a co za tym idzie – niezachowanie tego terminu nie pociąga za sobą odrzucenia pozwu, lecz oddalenie powództwa. Wskazany termin jest bowiem jedną z przesłanek skuteczności zgłoszonego przez osobę trzecią, której prawa zostały naruszone, żądania zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji. Dodatkowo wskazać należy, że SA w Warszawie w wyr. z 11.9.2018 r. (V ACa 1347/17, Legalis) podniósł, że wniesienie powództwa ekscydencyjnego po jego upływie stanowi podstawę oddalenia powództwa bez potrzeby oceny jego merytorycznej zasadności.

Pozew o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji powinien spełniać warunki przewidziane dla pozwu (art. 187 KPC). Powinien zatem zawierać dokładne określenie żądania oraz uzasadnienie.

Powód ma obowiązek określić zajętą rzecz lub udział we współwłasności zajętej rzeczy tak, aby możliwa była ich identyfikacja. Powinien również podać dane pozwalające na identyfikację konkretnej sprawy egzekucyjnej, w której nastąpiło zajęcie, oraz komornika prowadzącego sprawę.

W zakresie uzasadnienia żądania dłużnik musi przytoczyć okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie pozwu, które stanowią podstawę faktyczną żądania. W przypadku tego powództwa będą to zasadniczo zarzuty skierowane wobec zajęcia.

Pozew z art. 841 KPC może zawierać również inne wnioski lub żądania, np. wniosek o zabezpieczenie powództwa lub wnioski służące przygotowaniu rozprawy (zob. art. 187 § 2 KPC).
Przepisy o powództwach przeciwegzekucyjnych, a więc również w odniesieniu do powództwa interwencyjnego, wprowadzają prekluzję. W pozwie powód powinien przytoczyć wszystkie zarzuty, jakie w tym czasie mógł zgłosić, pod rygorem utraty prawa korzystania z nich w dalszym postępowaniu (zob. art. 843 § 3 KPC).

Dziękuję za uwagę

Czy mają Państwo jakieś pytania?